

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA MAKALESİ

“Canım Kardeşim Benim-Uzaylılar Mı Gelmiş?” Çizgi Filmine Folklorik Bir Bakış

A Folcloric Look at Cartoon Film “My Dear Sister: Have They Come Aliens?”

Rugeş Demir¹

Öz

21. yüzyılda gelişen teknoloji ile birlikte yayılım gösteren “dijital kültür” pek çok alanda kullanılan önemli bir araçtır. Dijital kültürün en çok kullanıldığı alanların başında çizgi film sektörü gelmektedir. Günümüzde çizgi filmler, toplumların kültürel özelliklerini ve değerlerini yansıtmaları bakımından önemli bir görevi üstlenmektedir. Bu bakımdan çizgi film sineması, folklor bilimi ile yakından ilişkili olup çizgi filmlerin de önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Dünyada ve Türkiye’de yayınlanan çizgi filmlerinin çoğunun Batı kaynaklı olması ve Batı kültürünü yansıtmaları, yerel kültüre yabancılaşan nesiller yetişmesine neden olmaktadır. Fakat son yıllarda Türk yapımı çizgi filmlerin sayısında bir artış yaşanması ve bu filmlerde yerel kültüre ait özelliklerin bulunması önemli bir gelişme olmuştur. Bu noktada önemli örnekler arasında 2016 yılında yayınlanan “Canım Kardeşim Benim - Uzaylılar mı Gelmiş?” çizgi filmi yer almaktadır. Daha çok çocuk izleyici kitlesine hitap eden bu çizgi filmi, çekirdek bir ailenin tatil için gittikleri bir kasabada Müge, Mine ve Mete isimli kardeşlerin ormanda iki uzaylı ile karşılaşmalarını ve onlarla yaşadıkları maceralarını konu edinmektedir. Filmde Türk toplumuna ait pek çok kültür öğesi bulunmaktadır. Buradan hareketle bu makalede amaç, folklorun çizgi filmlerle olan ilişkisini irdelemek ve “Canım Kardeşim Benim Uzaylılar mı Gelmiş?” çizgi filminde yer alan folklorik unsurları tespit edip bu unsurları analiz etmektir.

Anahtar Kelimeler: *Sinema, Kültür Aktarımı, Çizgi Film, Folklor, Canım Kardeşim Benim.*

Abstract

“Digital culture”, which develops and spreads rapidly with the developing technology in the 21st century, is an important tool used in many fields. The cartoon movie industry is one of the areas where digital culture is used the most. Cartoon cinema, which has an important place in mass media, undertakes an important task in terms of reflecting the cultural characteristics and values of societies. In this respect, cartoon cinema is closely related to the science of folklore and is among the important sources of cartoon cinema. The fact that most of the cartoons published in the world and in Turkey are of Western origin and reflect Western culture, causes generations to grow up alienated from the local culture. However, there has been an increase in the number of Turkish-made cartoons in recent years. Finding and emphasizing the features of local culture in these Turkish-made films has been an important development. At this point, among the important examples is the “My Dear Sister: Have They Come Aliens?” published in 2016. This cartoon, which appeals to a mostly child audience, is about the encounters of Müge, Mine and Mete with two aliens in the forest and their adventures with them in a town where a nuclear family goes for a holiday. There are many cultural elements of Turkish society in the film. From this point of view, the aim of this article is to examine the relationship between folklore and cartoons and to examine the question “My Dear Sister, Have They Come Aliens?” The aim is to identify the folkloric elements in the movie and analyze these elements.

Keywords: *Cinema, Cultural Transfer, Cartoon Film, Folklore, My Dear Sister.*

1. Giriş

Türk toplumuna ait kültürel değerlerin korunması, yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılması konusunda kitle iletişim araçlarının büyük bir payı vardır. Bu payın önemli bir kısmını televizyon kanallarında yayınlanan çizgi filmleri oluşturmaktadır. Günümüzün önemli kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon, hemen her evde bulunması ve küçükten büyüğe her kesime

¹* Sorumlu Yazar, Doktora Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, E-posta: demirruş@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3262-1867>

hitap etmesi bakımından bireyler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu bakımdan televizyonda yayınlanan çizgi filmleri, toplumlara ait kültürlerin uluslararası alanlarda yer bulmasını başka bir deyişle kültürün küreselleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bugüne kadar Türkiye’de ve başka ülkelerde gösterime girmiş ünlü çizgi filmlerin çoğunluğu Batı kaynaklıdır. Batı kaynaklı çizgi filmlerin izlenmesi çocukların kendi kültürlerinden uzaklaşmasına ve yabancı kültüre maruz kalmasına neden olmaktadır. Bu sebeple çocuk izleyici kitlesine hitap eden çizgi filmlerin basite indirgenmemesi gerekmektedir. Çizgi filmlerin çocukların güzel vakit geçirmesini ve eğlenmesini sağlamanın yanında toplumlara ait pek çok kültürel değeri aktarması gibi işlevleri de bulunmaktadır. Bu bakımdan yerel kültürü konu edinen çizgi filmlerin üretilmesi ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır.

Son yıllarda Türkiye’de üretilen çizgi filmlerinde halkbilimi unsurlarının sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu filmlere “Peppe, Niloya, Keloğlan, Nasrettin Hoca ve Evliya Çelebi” gibi filmler örnek verilebilir. Bu durum Türk kültürüne ait değerlerin tanıtımı, öğretimi ve aktarımı için önemli bir gelişmedir. Bu anlamda Türk halkbiliminin ve kültürünün çizgi filmleri vasıtasıyla yaşatılması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması önemli bir hizmettir. Bu amaca hizmet eden çizgi filmlerin başında 2016 yılında gösterime giren Türk yapımı “Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?” adlı çizgi filmi gelmektedir. Daha çok çocuk izleyici kitlesine hitap eden bu çizgi film, Türk kültürüne ait aile yapısı, yemek kültürü, sofrada adabı, halk oyunu, halk müziği, halk sporu, halk inanışları ve davranış kalıpları gibi pek çok konuda zengin örnekler içermektedir.

2. Çizgi Film Sineması ve Folklor

Türk toplumuna ait kültürel değerlerin korunması, yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılması konusunda çizgi film endüstrisinin önemli bir payı vardır. Çizgi film, Türkçe’de sözlük anlamı itibarıyla “Bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek biçimde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi” şeklinde tanımlanmaktadır.” (TDK, 2019: 553). Bir başka deyişle “Belli bir iletiyi simgesel olarak anlatan canlandırma sanatıdır.” Animasyon olarak da bilinen çizgi film, uzun metrajlı filmlerden, dizi filmlerine, reklamlardan web sayfalarına, kitaplardan her türlü günlük nesneye kadar karşımıza çıkan ve yarattığı karakterleri küçük büyük hemen herkesin ilgisini çeken bir sanatı ifade etmektedir (Ekici, 2015: 70-71). Bu bakımdan çizgi filmler eğitim seviyesi düşük olan veya okuma yazma bilmeyen insanların bile dikkatini çekmekte ve etkilemektedir. Çizgi filmlerin böyle bir güce ve konuma sahip olmasında toplumların ve grupların kültürleri etkili olmaktadır. Buradan hareketle Türk sinemasının beslendiği alanların başında “halk kültürü” gelmektedir. Dolayısıyla çizgi film sineması için “kültür” kavramı vazgeçilmez bir öge olarak önemli bir yer tutmaktadır.

Türkçe “halkbilimi” anlamına gelen “folklor” kavramı ise bir ülkede veya bir bölgede yaşayan halkın maddi ve manevi kültürünü, sözlü edebiyatını, inançlarını, törelerini, oyunlarını, mutfağını, müziğini vb. şeyleri inceleyen bir bilim dalıdır (Ekici, 2016: 10). Bir başka deyişle “Bir ülke ya da belirli bir bölge halkına ilişkin maddi ve manevi alandaki kültürel ürünleri konu edinen, bunları kendine özgü yöntemleriyle derleyen, sınıflandıran, çözümleyen, yorumlayan ve son aşamada da bir bireşime vardırma amaçlayan bir bilimdir.” (Örnek, 2016: 21). “İlk defa 1846’da William Thoms tarafından ortaya atılan ve “popüler antikler” kavramını karşılamak için kullanılan “Folklore” terimi, Türkçe’de “halkiyat”, “halk bilgisi”, “halk bilimi” ve “halk kültürü” gibi terimlerle karşılanmıştır. İngilizce bir terim olan “Folklore” 1891’de yapılan milletlerarası folklore kongresinden sonra bütün dünyada İngilizce şekli olan “folklore”, veyahut da her dilde tercümesi yapılmak suretiyle kullanılmaya başlamıştır.” (Ekici, 2000: 2).

Folklor, toplumlara ait kültürel unsurları taşıması bakımından pek çok alana kaynaklık etmektedir. Bu alanların başında sinema sektörü gelmektedir. Sedat Veyis Örnek, *Türk Halkbilimi* isimli eserinde Türk sinema sanatının Anadolu’nun gerçeklerini, halk yaşamının özgün yanlarını ve geleneksel değerlerini yansıttığını ifade etmektedir (Örnek, 2016: 58). Dolayısıyla halk kültürü veya milli kültür denilen kavram Türk sinema sanatının temelini oluşturmaktadır. Bu noktada milli kültürün önemine ve kültürün sinemayla olan ilişkisine değinen Yılmazok da milli kültürün ulusal yaşamın maddi ve manevi üretimlerinden kesitler sunduğunu ve zaman içinde kültürel unsurları pekiştirerek ulusal kültürün inşasında rol oynadığını belirtmektedir. Toplumların veya grupların yaşayış tarzı, gelenekleri, görenekleri, oyunları, müzikleri kısacası halka ait olan her şey doğrudan veya dolaylı olarak sinema filmlerine yansıtılmaktadır (Yılmazok, 2018: 149). Dolayısıyla çizgi filmleri halkın maddi-manevi kültürünü ve toplumun genetik hafızasını yansıtmaları bakımından önemli bir görevi yerine getirmektedir. Toplumsal hafızanın çizgi film sineması ile iç içe olduğunu söyleyen Bingöl ise çizgi filmlerinin toplum hafızasına yardımcı olduğunu, kuşaklararası geçişte bir araç olarak kullanıldığını ve insan belleğini aktif tuttuğunu ifade etmektedir (Bingöl, 2018:

51-52). Buradan hareketle çizgi film sinemasının kaynakları arasında toplumların milli kültürleri ve bu kültürlerin sahip olduğu işlevler büyük önem taşımaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle beraber çizgi film endüstrisi gelişmiştir. Bu gelişmeler sayesinde çizgi filmler, oluşturduğu sanal dünya ile çocukları kendi dünyasına çekmekte ve davranışlarını etkilemektedir. Bu bakımdan çizgi filmlerin en büyük izleyici kitlesi çocuklardır. Çocuklar izledikleri çizgi filmlerdeki karakterlerden, olaylardan ve konulardan etkilenmektedir (Ekici, 2015: 70). Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen Öktem ve arkadaşlarının, yaptığı araştırmada çocukların gün içerisinde yaklaşık 3-4 saat televizyon izlediği sonucuna varılmıştır (Öktem vd., 2006: 5). Bu orana bakıldığında çocukların yıl içerisinde televizyon karşısında geçirdikleri süre toplam 1500 saate tekabül etmektedir. Bu toplam sürenin çocukların okulda geçirdikleri vakitten daha fazla olduğu görülmektedir. Çocuk, çizgi filmlerden gördüğü ve öğrendiği pek çok kültür öğesini gerçek hayatına yansıtabilmektedir. Bu bakımdan çizgi filmleri, çocukların yaşam şeklini değiştirme gücüne de sahip olduğu söylenebilir.

Günümüzde çizgi filmlerin başka amaçlar için de kullanıldığını söyleyen Eşitti, çizgi filmlerin hem bir propaganda aracı olarak hem de gelecek nesilleri yetiştirme açısından bir kültürel aktarım aracı olarak kullanıldığını belirtmektedir. Batı dünyası, dijital dünyanın ve gücünün farkında olduğundan aşırı üne sahip çizgi filmler üreterek Batı kültürünün küreselleşmesine olanak sağlamaktadır (Eşitti, 2016: 133). Çünkü çizgi filmlerdeki dini törenler, çizgi film kahramanlarının inandığı şeyler ya da çizgi film kahramanlarının kutsal saydığı pek çok şey çocuklar tarafından hemen benimsenebilmektedir. Bu nedenle Batı kaynaklı çizgi filmlerin renkli dünyasına kendini kaptıran çocuk izleyiciler, bulunduğu toplumun kültürüne, geleneklerine yabancı kalabilir, geleneğe uyum sağlamakta zorlanabilir hatta hiç zorlanmadan geleneğe yabancılaşabilir (Hacıbektaşoğlu, 2014: 27). Konuyla ilgili bir başka çalışmada da çizgi filmlerin II. Dünya Savaşı yıllarında Amerika Birleşik Devletleri tarafından Nazi Almanyası'na karşı propaganda aracı olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Bu amaçla, ABD'nin en popüler medya şirketi olan Walt Disney, bu dönemlerde Amerikan propagandasında aktif olarak rol aldığı söylenmektedir (Çakı, 2019: 292). Bu bakımdan yerli kültürü konu edinen kaliteli içeriklerin üretilmesi ve bu yolla da öğretilmesi Türk kültürü açısından büyük önem taşımaktadır.

Uğur Atan, milli kültürünü tanımayan ve kültürünü değerlendiremeyen bir toplumun zaman içerisinde gelecek nesillerini yabancı kültüre kurban vereceklerini ifade etmektedir. Yapılan anket araştırmalarına göre de çocukların yabancı kültüre ait çizgi filmlerden ortalama %35-50 oranında olumsuz yönde etkilendikleri belirtilmektedir. Atan, Türk toplumunda yaşayan bireylerin Türk gibi düşünmesi ve yaşaması için Türk milletini millet yapan manevi değerlerini bilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Atan, 1995: 42-45). Bu sebeple Türk çizgi film sinemasının bu konuda biraz geri kaldığını ve bireylerin zararlı ideolojilere maruz kaldığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla bir topluma ait kültürel unsurların tanıtılmasında ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında çizgi filmleri önemli bir araç olmuştur.

3. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, folklorun animasyon çizgi filmleriyle olan ilişkisini incelemeyi, folklor öğelerinin “Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?” filminde olan etkilerini ortaya koymayı ve kültürün küreselleşmesinde önemli bir etken olan çizgi filmler hakkında bir farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Dünya üzerinde hemen hemen tüm ülkeler milli kültürlerini çocuklara öğretmek ve aşılacak için çizgi filmlerini bir araç olarak kullanmaktadır. Çizgi film alanında küresel bir güce sahip olan Batı ülkeleri (ABD, Almanya, Kanada, İngiltere vb.) tüm dünyaya kendi kültürel değerlerini daha fazla tanıtmaya ve öğretmeye şansına sahip olmaktadır. Bu bakımdan küresel bir etkiye sahip olan Batı kaynaklı çizgi filmlerin yanında yerli ve kaliteli çizgi filmlerin üretilmesi ve aktarılması önemli olmuştur. Son yıllarda Türkiye’de üretilen çizgi filmler, Türk kültürüne ait değerleri yeniden üretmekte ve bu değerlerin çocuklar tarafından öğrenilmesine katkı sağlamaktadır. Bu anlamda önemli örnekler arasında “Canım Kardeşim Benim - Uzaylılar mı Gelmiş?” çizgi filmi yer almaktadır. Dolayısıyla Türk halkbiliminin ve kültürünün çizgi filmleri vasıtasıyla yaşatılması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması önemli olmuştur.

3.1. Çalışmanın Yöntemi

Türk yapımı bir çizgi film olan “Canım Kardeşim Benim Uzaylılar mı Gelmiş?” adlı filmde halkbilimi alanıyla ilgili olan temalar belirlenerek analiz edilmiş ve Türk kültürüne ait değerlerin bu çizgi filmde nasıl işlendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ayrıca çizgi film analiz edilirken filmde geçen diyaloglardan ve resimlerden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda “Canım Kardeşim Benim Uzaylılar mı Gelmiş?” filminde aktarılan kültürel değerler Türk aile yapısıyla ilgili değerler, yemek

kültürü ve sofrada adabıyla ilgili değerler, halk müziği ile ilgili değerler, halk oyunları ve halk sporları ile ilgili değerler, inanç ve milli hassasiyetler ile ilgili değerler başlıklar altında altı kategoriye ayrılmıştır. Tespit edilen bu kategoriler altında çocuklara aktarılan değerler ve bu değerlerin neler olduğu incelenmiştir.

3.2. Filmin Künyesi

Yönetmen: Murat Kürüz

Yapımcı: Murat Kürüz, Burcu Kürüz

Senarist: Murat Kürüz

Kurgu: Burcu Kürüz

Film Türü: Çizgi film/ macera

Ülke/Yapım Yılı: Türkiye/2016

Vizyon Tarihi: 7 Ekim

Süre: 86 dakika

Yapım Firması: Portakal Animasyon (Boxoffice, 2021).

Murat Kürüz yönetmenliğinde çekilen “Canım Kardeşim Benim: Uzaylılar mı Gelmiş?” adlı sinema filmi, Türk yapımı bir çizgi filmidir. 7 Ekim 2016 yılında gösterime giren bu film, aynı isimli televizyon dizisinden uyarlanmıştır. Daha çok çocuk izleyici kitlesine hitap eden bu çizgi film, çekirdek bir ailenin tatil için gittikleri bir kasabada Müge, Mine ve Mete isimli kardeşlerin ormanda iki uzaylı ile karşılaşmalarını ve onlarla yaşadıkları maceraları konu edinmektedir. Animasyon sinemasının önemli örnekleri arasında yer alan bu çizgi filmde pek çok kültür ögesi bulunmaktadır. Folklorik unsurlar bakımından zengin olan bu film, çocuklara Türk kültürünü ve geleneklerini öğretmesi ve aktarması bakımından önemli bir işlevleri yerine getirmektedir.

Resim 1. Canım Kardeşim Benim - Uzaylılar mı Gelmiş? Film Afişi (Beyazperde, 2021)

3.3. Filmin İçeriği

“Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?” filminin özeti şu şekildedir: Çekirdek ailenin reisi durumunda olan Galip Bey, eşi Lale Hanım, çocukları Mete, Müge, Mine ve evcil hayvanları Mıncır (kedi) ve Biber (köpek) ile beraber tatil için bir orman evine gelirler. Müge, Mine ve Mete ormanda yürüyüşe çıkarlar fakat bir süre sonra Mete ormanda kaybolur. Kaybolan küçük kardeşleri Mete’yi bulmak için aramaya koyulan Müge ve Mine, ormanın her tarafına bakmaya başlarlar. O sırada Kof ve Tostos isimli uzaylıların görevleri gereği dünyalı bir aile ile tanışmaları ve haklarında bilgi toplamaları gerekir. Bu amaçla dünyaya gönderilen Kof ve Tostos ormanda tesadüfen kaybolan küçük çocuk Mete’yi görürler. Daha önce bir dünyalıyı görmeyen uzaylı Kof ve Tostos, dünyalıyı yani Mete’yi tanımak için sorular sorarlar fakat Mete henüz küçük bir çocuk olduğu için sorulara cevap veremez. Bunun üzerine Kof ve Tostos, Mete’yi önce uzay araçlarına götürürler, sonra da çocuğun ailesini

bulmak için ormanda gezintiye çıkarırlar. Gezinti sırasında Mete susadığı için göle inip su içmek ister, fakat Mete, suyu içmeye çalıştığı sırada suya düşer ve boğulma tehlikesi geçirir. Mete'nin yardımına koşan Müge ve Mine ellerinden bir şey gelmediği için uzaylılardan yardım isterler. Uzaylı Tostos dereye atlar ve Mete'yi kucağına alıp boğulmaktan kurtarır. Müge ve Mine uzaylıların Mete'yi kurtardığına şahit olurlar ve onların kötü olmadıklarına kanaat getirirler. Uzaylı Kof ve Tostos, Müge ve Mine'ye yeryüzüne dünyalıları tanımak için geldiklerini ve aileleri ile tanışmak istediklerini anlatırlar. Bir süre sonra uzaylılar ile arkadaş olan kızlar uzay aracıyla günlerce maceralar yaşayarak eğlenirler. Kızlar artık uzaylıları aileleriyle tanıştırma vakti geldiğini anlarlar ve küçük bir plan yaparlar. İki yaşlı kılığına giren uzaylılar, bu kılıklarıyla kızların ailesiyle tanışılır ve beraber piknik yaparlar. Fakat beklenmedik bir şekilde Galip Bey'in ormanda bulunan evi yanmaya başlar. Uzaylılar, uzay araçları ile orman evinin yangınına söndürürler ve böylece kimlikleri de ortaya çıkar. Uzaylıları gördüğüne şaşırıp ve bayılan Galip Bey bir süre sonra uzaylılardan zarar gelmeyeceğini anlar ve onlarla beraber dost olup güzel vakit geçirir.

4. Filmde Tespit Edilen Folklorik Unsurların İncelenmesi

4.1. Türk Aile Yapısı

Güncel Türkçe sözlüğünde "aile" kavramı en temel anlamıyla "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik" şeklinde tanımlanmaktadır. Türk ailesi temelde anne, baba ve çocuklardan oluşan ve "ev halkı" olarak da bilinen küçük bir aileden oluşmaktadır (Gömeç, 2018: 5). "Canım Kardeşim Benim" filminde aile, anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek bir aileyi temsil etmektedir. "Türk aile yapısında aile bireylerinin ilişkileri sevgi, saygı ve uyum üzerine kuruludur. Ailenin kurucuları olan kadın ve erkek birbirlerine karşı ölçülü davranan, saygılı ve anlayışlı kişilerdir." (Eker, 2001: 134). Filmde de Galip Bey'in, eşi ve çocukları arasındaki ilişkisi sevgi ve saygı üzerine kurulmuştur. Ailenin ebeveynleri olan Galip Bey ve Lale Hanım'ın film boyunca iyi anlaşmaları, pek çok konuda aynı noktada buluşmaları ve sohbet etmeleri ikisi arasındaki saygıyı ve uyumu göstermektedir. Çocukların da anne ve babalarına karşı son derece saygılı oldukları ve özellikle iş bölümlerinde yardım ettikleri görülmektedir.

Türk toplumunun aile yapısında anne ve babanın farklı rolleri ve görevleri bulunmaktadır. Bu noktada rollerin cinsiyete göre farklılaşması ve değişmesi toplumsal cinsiyet kavramıyla ilgilidir. Filmde güç, kuvvet ve şiddet kavramları erkek karakterler üzerinden verilirken korku, narinlik ve hassaslık gibi özellikler de kadın karakterler üzerinden verilmektedir. Filmde çekirdek ailenin reisliğini Galip Bey üstlenmektedir. Galip Bey çok otoriter bir baba değildir; fakat aile içinde söz sahibi olması Türk toplumundaki aile içi geleneklerini ve rollerini az da olsa sürdürdüğü görülmektedir. Dolayısıyla filmde güç ve üstünlük kavramları daha çok Galip Bey üzerinden verilmektedir. Bu noktada önemli örnekler arasında aile bireylerinin kahvaltı yaparken uzaylıların varlığıyla ilgili yaptıkları tartışmada görülmektedir. Filmde ailesiyle beraber kahvaltı yapan Galip Bey, sofrada uzaylıların gerçekte var olup olmadığını ve karşılıklarına çıktığında nasıl bir tepki vereceklerini konuşurlar. Bu tartışmada Lale Hanım'ın "Galip, bir uzaylı ile karşı karşıya gelsen ne yaparsın" sorusuna Galip Bey, "Ben kaçmam, asla korkmam, soğukkanlıyım, gözüm karadır, bakışlarımla meydan okurum, havaya sıçrar sıkı bir uçan tekme atarım" cevaplarını verir. Bu cevaplara karşılık olarak Lale Hanım da "Vallahi ben çok korkarım, şak diye düşer bayılırım" cevabını verir. Dolayısıyla bu diyaloglara bakıldığında güç ve kuvvet kavramlarının erkeğin yani Galip Bey'in; hassaslık, korku ve narinlik duygularının ise Lale Hanım üzerinden verildiği görülmektedir. Ataerkil bir düzene sahip toplumlarda genellikle erkekler gücünü ve üstünlüğünü göstererek toplumda bir sosyal statü edinmeye çalışmaktadır. Çünkü birçok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da erkeğin inşasında hegemonik bir erkek yapısı mevcuttur. Bu yapı toplumda güç kavramıyla ön plana çıkmakta ve hemen her alanda kendini göstermektedir (Bektaş ve Barut, 2019: 118).

Türk toplumunda anne ve babanın görevleri ile ilgili bilgiler filmin mangal yakma sahnesinde de görülmektedir. Filmde Galip Bey, ailesine ve misafir uzaylılara yemeleri için balık tutmak ister. Uzaylılar bu durum karşısında hem şaşırırlar hem de cinsiyete dayalı olarak bazı çıkarımlarda bulunurlar. Bölümle ilgili diyaloglar şu şekildedir:

Müge:

— Babam önce balık tutar sonra da mangal yakar.

Kof:

— Ateş yakma işi babaların, erkeklerin.

Tostos:

— Evet, patron, kadınların ve erkeklerin görevleri farklı.

Kof:

— Erkekler avcı demek ki!

Tostos:

— Çocuklar ve karısı yiyorlar.

Bu bilgiler doğrultusunda Türk aile yapısında erkeklerin daha çok avcı olarak ön plana çıktığı ve eve yiyecek getirmek için çalıştıkları görülmektedir. Galip Bey olta dışında başka bir şeye ihtiyaç duymadan gölden kendi imkânlarıyla balık tutar ve tuttuğu balıkları mangalda pişirir. Pişirilen balıkların hazırlığını ve servisini de Lale Hanım ve kızları yapar. Buradan hareketle Galip Bey'in yiyecek bulmak için çalışması, Lale Hanım'ın kızlarıyla beraber getirilen yemeğin hazırlığını ve servisini yapması, anne ve babanın ev içindeki farklı rollerini yani iş bölümünü ortaya koymaktadır.

Bir başka bölümde de Türk toplumunda aile bireylerinin görev dağılımıyla ilgili olarak uzaylıların "Anneler ne yapar, annelerin evdeki görevi nedir?" sorusuna Müge'nin verdiği, "Anneler her şeyi yapar, bebek yapar, çocuk büyütür, ev işleri yapar, bazısı iş de yapar yani çalışır, para kazanır" cevabı kadının toplumdaki görevleri ve sorumlulukları hakkında bilgi vermektedir. Erkeklerin görevleriyle ilgili bilgiler ise Galip Bey üzerinden verilmektedir. Filmde Galip Bey balık tuttuğu sırada dengesini kaybeder ve suya düşer. Suda boğulma tehlikesi geçiren Galip Bey'i uzaylı Tostos kurtarır. Bir süre sonra ayılıp kendine gelen Galip Bey kızlarına kendisi hakkında söylediği "Unutmayın babanız sporcudur, suya düşer kalkar gene balık tutmaya devam eder" cümlesi Türk toplumunda erkeklerin gerektiğinde ekmeğini taştan çıkardığını ve her türlü fedakârlığı yapmaya hazır olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Türk aile yapısında anne ve babanın cinsiyetçi rolleri filmde açık bir şekilde verilmektedir.

Eker, bir çalışmasında eski Türk aile yapısında "pederî" aile şeklinin hâkim olduğunu söylemektedir. İlk defa, Ziya Gökalp tarafından kullanılan pederî aile tanımı, "Demokratik bir velayete sahip olan babanın, eşinin fikir ve desteğini de alarak nihai karara vardığı aile şekli" olarak tanımlanmaktadır. Eker, Türk aile yapısında erkek, karısının yol göstericiliğiyle aile reisliğini sürdürdüğünü ve kadının maddi ve manevi hiçbir faydasının bulunmadığı ataerkil aile yapısının, Türk aile yapısına ters düştüğünü ifade etmektedir (Eker, 2001: 148). Buradan hareketle Türk toplumunda kadın, kocasına yardım eden, derdine ortak olan ve danışmanlık yapan kişidir denilebilir.

Filmde küçük kız Mine'nin "*Babalar evde son sözü söyler*" cümlesi ile uzaylıların "Patron babalar mı yani?" cümlesi, Türk aile yapısında babanın yani Galip Bey'in baskın rolünü ortaya koymaktadır. Fakat bunun yanında evin büyük kızı Müge'nin "*Bizim evde hep babam konuşur, nedense hep annemin dediği olur*" cümlesi ile evin kedisi olan Mıncır'ın "*Lale Hanım evde olmasa evde hemen işler karışır, sağ olsun Lale Hanım bütün evi çekip çeviriyor*" cümlesi, annenin Türk aile yapısındaki aktif rolünü ve önemini ortaya koymaktadır. Aile içinde her ne kadar kararları veren Galip Bey olduğu görülse de kararın onaylanması için Lale Hanım devreye girmektedir. Bu bakımdan filmin başından sonuna kadar Lale Hanım'ın Galip Bey'e danışmanlık yaptığı söylenebilir. Bu bakımdan filmdeki aile şekli Eker'in ifade ettiği "pederî" aile şekliyle örtüşmektedir.

Konuyla ilgili farklı bir bakış açısıyla bakıldığında çizgi filmde aslında yerleşik anne-baba ya da kadın-erkek rollerinin dışında bir temsil bulunmaktadır. Galip karakterinin biraz sakar olması ve kendisinin sahip olduğu üstün özellikleri abartması ama her seferinde bunlarla ilgili hayal kırıklığı yaşaması söz konusudur. Öte yandan Lale karakteri aile içinde Galip'e göre daha baskındır. Genellikle mantıklı ve sakindir. Galip ise telaşlı ve çocuksudur. Bu bağlamda aile içinde tek başına bir otorite gibi temsil edilmemekte, karar alma süreçlerinde eşyle hareket eden, onu dinleyen bir görüntü çizmektedir. Bu bakımdan klişe algı karşısında olumlu ve modern bir aile yapısı çizmektedir.

Geleneksel Türk aile yapısıyla ilgili önemli bir konu da misafirperverliktir. Filmin pek çok sahnesinde Türk misafirperverliği ile ilgili önemli bilgiler verilmektedir. Galip Bey'in ailesine misafir olan uzaylılara ev ahalisi çok iyi davranır ve uzaylılara sürekli yiyecekler ikram edilir. Lale Hanım, kızları Mine ve Müge ile beraber sofrayı kurduğu sırada uzaylı Kof ve Tostos ayakta aileyi seyrederek. Lale Hanım bunun üzerine uzaylılara "*Siz misafirsiniz, oturacaksınız. Biz çocuklar ile sofrayı kuruyoruz*" ifadesi Türk kültüründe misafire verilen değerini ortaya koymaktadır. Uzaylı Kof ve Tostos kendilerine sürekli saygı gösterilmesine ve yiyecek ikram edilmesine şaşırırlar ve Türk toplumuna özgü bu davranışları not ederler. Dolayısıyla filmde Türk toplumunun çekirdek aile yapısı, anne - babanın rolleri ve misafirperverlik ile ilgili önemli bilgiler verilmiştir.

4.2. Yemek Kültürü ve Sofra Adabı

Dünya mutfakları içerisinde önemli bir yeri bulunan Türk mutfağı, geçmişten günümüze köklü bir kültürel değere sahip olmuştur. Bu bakımdan yemek kültürü ve sofrada adabı ile ilgili kültürel unsurlar ve davranış kalıpları Türk toplumunda büyük önem taşımaktadır. Çünkü yemek kültürü, “toplumsal bütünleşmenin ve dayanışmanın araçsallaştırılmış bir haliyle toplumsal alana çıkmaktadır.” (Sağır, 2012: 2676). Bu bakımdan yemek kültürü aile üyelerini bir araya getiren ve bireylerin birbirleriyle etkileşime girmelerini sağlayan önemli bir kültürel araç olarak da düşünülebilir. “Canım Kardeşim Benim - Uzeyhler mı Gelmiş?” filminde Türk toplumunun yemek kültürü ve sofrada adabıyla ilgili pek çok örneğe rastlanmaktadır.

Coğrafi, etnik ve ırksal farklılıkların yemek kültürüne olan etkileri yadsınamaz derecede önemlidir. Bu farklılıkların temelinde “kültür” kavramı yatmaktadır. Kültürlerin farklılığını gösteren en karakteristik ürünlerin başında da yiyecek ve beslenme kültürü gelmektedir. Türk beslenme kültüründe et yemekleri ve hamur yemekleri daha çoğunluktadır. Filmde ailenin reisi Galip Bey, yaşlı kılığına giren uzaylıları pikniğe götürür. Galip Bey piknikte misafirleri için mangal yakar ve mangalın üstünde balık pişirir. Mangal yakma kültürü Türklerde önemli bir kültürel değer olup Türk mutfağının da önemli lezzetleri arasında yer almaktadır. Dolayısıyla Galip Bey’in misafirler için mangal yakması ve et ürünü olarak balık pişirmesi Türklerin beslenme kültürü açısından önemli bir örnektir.

Resim 2. Galip Bey’in mangal yaktığı bölüm (Youtube, 2021).

Filmde sofrada adabı ile ilgili bilgiler genellikle Tostos karakteri üzerinden verilmektedir. Tostos, şişman, sürekli acıkan ve yemek yemeyi seven bir uzaylıdır. Filmde uzaylılar ile tanışan Mine ve Müge görüşmeye giderken uzaylıların yemesi için bir sepet dolusu yiyecek götürür. Kızlar sepetteki sofrada bezini yere sererler ve sepetteki yiyecekleri bezin üstüne sererler. Yiyecekleri gören Tostos nefes almadan elle yemeye başlar ve yerken de ağzından sesler çıkarır. Müge bu durumdan çok rahatsız olur ve Tostos’a elle yemenin hoş olmadığını, yemek yerken ağzını şapırdatmaması gerektiğini söyler. Daha sonra Tostos’a yemek yerken kullanılan kaşık, çatal ve bıçağı tanıtarak Türk toplumunda yemek yemenin adabını anlatır. Bölümle ilgili diyaloglar şu şekildedir:

Kof:

— Hey! Tostos! Ne bu halin? Hey sana diyorum, bir nefes al!

Mine:

— Çok acıkmış çok.

Müge:

— Uzaylı olmuşsun ama yemek adabından hiç haberin yok.

Tostos:

— Çok açım.

Müge:

— Her şeyin bir usulü var. Ne o öyle? Harp harp hort diye her şeyi mideye indiriyorsun. Burada sadece sen yoksun ki.

Kof:

— Çok güzel söyledin Müge. Beni hiç dinlemiyor. Hep söylüyorum. Bunun programı bozuk. Hep acıkıyor.

Mine:

— Bak! Bu çatal, bu kaşık, bu bıçak. Elimizle yemiyoruz. Bunları kullanıyoruz. Ayrıca yemek yerken o çıkardığın seslere ne diyeceğiz?

Mıncır:

— Adam yemek yemiyor; resmen elektrikli süpürge gibi yutuyor.

Alman sosyolog Nerbart Elias, *Uygarlık Süreci I* adlı kitabında toplumların sahip oldukları sofrada adabı ve beslenme biçimlerini uygarlaşmanın önemli bir aşaması olarak gördüğünü ifade etmektedir (Elias, 2014: 150-152). Çizgi filmde yer alan bu sahne Türk kültüründe uygarlaşmanın önemli bir aşaması olan sofrada adabı hakkında dikkate değer bilgiler vermektedir. Folklorik açıdan önemli olan bu konunun çizgi filmler vasıtasıyla gelecek kuşaklara aktarılması önemlidir. Filmin düğüm bölümünde de yemek yemenin adabı ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Yaşlı kılığına giren Kof ve Tostos, Müge ve Mine'nin ailesiyle kısa bir süre içinde tanışır. Lale Hanım bu iki yaşlı misafir için sofrada hazırlar. Sofrada yaprak dolmalarını gören Tostos, kendisini tutamaz ve eliyle yedişer tane alıp yemeye başlar. Bunun üzerine daha önce Türk yemek kültürü hakkında biraz fikir edinen uzaylı Kof, arkadaşı Tostos'a dolmaları birer birer alması gerektiğini söyleyerek onu uyarır.

Filmde Türk yemek kültürü ile ilgili dikkat çeken bir diğer konu ise kahvaltıdır. Türk mutfağında kahvaltı öğünü diğer ülkelerin mutfaklarına göre hem farklıdır hem de yiyecek bakımından çeşitlilik göstermektedir (Çekal ve Doğan, 2021: 76). Filmde Türk ailesi bütün kahvaltılarını beraber yapmaktadır. Masadaki kahvaltılıklara bakıldığında yiyecek olarak peynir, yumurta, domates, salatalık, yeşil zeytin, siyah zeytin, biber, reçel, ekme; içecek olarak da çay, süt ve meyve suyu bulunmaktadır. Dolayısıyla masada pek çok kahvaltılığın bulunması geleneksel Türk kahvaltılık kültürünün çeşitliliğine önemli bir örnektir.

Filmin çözüm kısmında da Türk mutfağının vazgeçilmez yöresel yemekleri ile ilgili önemli örnekler bulunmaktadır. Filmde Mine, babasının uzaylılarla karşılaştığında nasıl bir tepki vereceğini hayal eder. Mine'nin hayalinde Galip Bey, uzaylıları büyük bir sevinçle karşılar ve uzaylılarla fotoğraf çektirir. Daha sonra Galip Bey uzaylılara "*Hadi hemen gel oturalım, bir şeyler yiyelim, sen yol yorgunusundur, taze ayranımız var, Lale de çok güzel tandır yaptı*" diyerek içeriye davet eder. Filmde adı geçen "tandır" ve "ayran" ürünleri dikkat çekmektedir. Bir ekme çeşidi olan tandır ile Türklerin milli içeceği olarak bilinen ayran, tarih boyunca eve gelen misafirlere ikram edilen ürünler arasında olmaları bakımından önem taşımaktadır (Otzybay, 2019: 220). Filmde de uzaylılar ile ilk defa karşılaşan Galip Bey, uzaylılara tandır ve taze ayran ikram etmek ister. Filmin sonunda ise uzaylıların gerçek kimlikleriyle tanışan Galip Bey, Tostos'a çiğ köfte yapmasını öğretir. Konuyla ilgili diyaloglar Mıncır'ın ağzından şu şekilde söylenmektedir:

— O meşhur tanışma gününden birkaç gün sonrasına gidiyoruz. Galip Bey becerilerini sergilerken çok mutluydu. Çiğ köfte yapmayı öğretti Tostos'a. Tostos hayatında ilk defa acı yedi.

Galip Bey, Tostos'a çiğ köftenin hem yapılışını öğretir hem de yaptıktan sonra yiyeceği tatmasını sağlar. Lale Hanım da Kof'a hamurun nasıl açıldığını ve Türk geleneksel yemeklerinden mantının nasıl yapıldığını öğretir. Aynı zamanda Lale Hanım, Türk kültüründe önemli bir hamur yemeği olan lahmacunu da yapar ve uzaylılara ikram eder. Lahmacunla beraber ikram edilen ayran da yine Türk yemek kültürünü tanıtmaya açısından önemli örneklerdir.

Mıncır:

— Lale Hanım hamur açmayı, geleneksel yemeklerimizden mantı yapmayı Kof'a öğretmeye çalıştı. Tostos en çok lahmacunu sevdi.

Filmde Türk mutfağında yapılan sütlaç tatlısı hakkında da bilgiler yer almaktadır. Batı ve Kuzey Avrupa ülkeleri gibi pek çok dünya mutfağında bulunan sütlaç tatlısı, Türk mutfağının da önemli sütlü tatlıları arasında yer almaktadır. Galip Bey, Lale Hanım'a bir kova dolusu taze süt getirerek "Çocuklara taze süt, yarın bize güzel bir sütlaç yaparsın artık" der.

Sonuç olarak; filmde yer alan yaprak dolması, mangalda balık, çiğ köfte, lahmacun, tandır, ev yapımı mantı, ayran ve sütlaç gibi yiyeceklerin ikram edilmesi, yapılması ve öğretilmesi Türk mutfağının hem zenginliğini hem de Türk yemek kültürünün önemini göstermektedir. Dolayısıyla yemek kültürü ve sofrada adabıyla ilgili pek çok unsur bu çizgi film aracılığıyla aktarılmıştır.

4.3. Halk Müziği

Türk toplumuna ait geleneksel unsurları bünyesinde barındıran "Halk Müziği" yayıldığı alan, zamanda derinliği ve ele aldığı konular itibarıyla hem farklı hem de önemli bir müzik türüdür. Halk müziğinin yöresel ve ulusal kültüre yönelik aktarılabili özelliğinden dolayı iletişim alanında önemli bir rolü bulunmaktadır. Türk halkının zevkle dinlediği bu müzik türü, doğal ve sosyal olayları, acı, sevgi, çöşku, gurbet gibi ortak duygularını konu alan büyük bir kültür hazinesidir (Kınık, 2011: 141). Bu sebeple Türk toplumunun tüm yaşantısını halk müziğimize görmek mümkündür. Halk müziğinin aktarılması konusunda önemli çalgılar bulunmaktadır. Bu çalgılardan biri "bağlama"dır. Filmin son bölümünde Galip Bey, galaksilerine dönmelerine az bir süre kalan uzaylılara müzik ziyafeti vermek ister. Bu sebeple Galip Bey, eline bağlamasını alır ve çalmaya başlar. Bağlamanın ritmiyle beraber aile üyeleri ve uzaylılar oynamaya başlar. Türk kültüründe önemli bir çalgı olan bağlamanın çizgi filmlerde yer alması yeni görülmeye başlayan bir durumdur. Türk yapımı çizgi filmler olan "Pepee" ve "Rafadan Tayfa"da da bağlamayı görmek mümkündür. Anadolu'nun pek çok yerinde icra edilen ve halk müziği çalgılarımızdan olan bağlama, geleneksel Türk müziğinin öğretiminde ve aktarımında önemli bir yere sahiptir. Bağlama genellikle Türk kültürünün geleneklerini anlatan ve sözlü geleneğin devamını sağlayan bir çalgıdır (Kara ve Erdoğan, 2020: 1462). Bu bakımdan çizgi filmde bağlamanın yer alması yerel kültürü tanıtmaya bakımından dikkate değer bir örnektir.

Resim 2. Galip Bey'in bağlama çaldığı bölüm (Youtube, 2021)

4.4. Halk Oyunları

Halk oyunları da Türk toplumunun önemli kültürel değerleri arasında yer almaktadır. Görsel ve işitsel bir yapıya sahip olan halk oyunları, ait olduğu toplumun sosyal hayatını, kültürel zenginliğini ve bilgi birikimini yansıtır. Halk oyunları bir kavram olarak "Göze ve kulağa hoş gelecek şekilde düzenlenmiş, ölçülü ve dengeli hareket yoluyla estetik bir etki ve heyecan yaratan, çoğunlukla ses birimlerinden meydana gelen, halk müziğiyle desteklenmiş, hareket ve müzik bütünleşmesidir." şeklinde tanımlanmaktadır (Bali, 2017: 81). Filmde bağlamanın ritmiyle beraber aile üyelerinin halay çektiği bir bölüm bulunmaktadır. Galip Bey bağlamasını alır ve çalmaya başlar. Bağlamadan çıkan ritim eşliğinde Lale Hanım, uzaylı Kof, Müge, Mine, Mıncır ve Biber kol kola girip halay çeker. Filmde halay başını Lale Hanım üstlenir. Tostos da halayı izleyerek ritme uygun hareket etmeye çalışır. Fahri Dağı, oyunun önemli bir parçası olan halayın eğitici ve öğretici olmasının yanında simgesel bir özelliğe sahip olduğunu ifade eder (Dağı, 2020: 1037). Halay oyununun hem toplu halde oynanması hem de tarih boyunca milletlerin yaşadığı tecrübeleri yansıtmaya bakımından oldukça önemlidir.

Halk oyunlarının sağlık ve sportif özellikleri herkes tarafından bilinen ve kabul edilen bir gerçektir, fakat halk oyunlarının fiziksel özelliklerinin yanı sıra zihinsel boyutları da vardır. Fiziksel bir aktivite olma özelliğine sahip olan halk oyunlarının ayrıca insanın zihinsel olarak da rahatlamasına yardımcı olmaktadır. Halk oyunlarının bilimsel olarak da kanıtlanan bu özelliğiyle, zihinsel açıdan gelişimini tam olarak tamamlayamamış insanların tedavisinde kullanıldığı belirtilmektedir (Gülbeyaz, 2018: 232). Konuyla ilgili örnekler veren Dağı, halayda bireylerin kendilerini toplumun bir parçası olduğunu hissettiklerini ve bireyin halay başının hareketlerini izleyerek yaratıcı bir kişilik kazandığını, farklı kişilerle temasta bulunduğunu, onlarla iletişim kurduğunu ve ortama uyum sağladığını ifade etmektedir. (Dağı, 2020: 1037-1039). Bu bakımdan Türk toplumunda önemli olan halk oyunlarının çizgi filmler aracılığıyla yansıtılması ve çocuklara aşılması önemlidir.

Filmde yer alan oyunlardan biri de tavladır. Tavla, dikkat isteyen oyunlar sınıflamasına giren, genellikle gençler ve yetişkinler tarafından oynanan bir oyundur. Tavla oyunu, her ne kadar Türk toplumuna özgü bir oyun olmasa da toplumda sık oynanan ve kültürün bir parçası haline gelebilen bir oyun olduğu söylenebilir. Filmde Galip Bey, tanıyıp sevdiği Kof ve Tostos'a tavla oynamayı öğretir. Buradan hareketle Türk toplumunda sık oynanan ve sevilen tavla oyununu yabancı kültürden bir bireye öğretmek ve aktarmak önemlidir. Bölümle ilgili sahne Mıncır'ın ağzından şu şekilde anlatılmaktadır:

— Eeee! Tavlayı öğrenmeden olmaz. Kof tavlayı hemen öğrendi. Galip bey ilk oyundan sonra hep yenilince tavla oynamaktan vazgeçti.

Resim 3. Aile üyelerinin uzaylılarla beraber halay çektiği bölüm (Youtube, 2021)

4.5. Halk Sporları

Türk toplumunda geleneksel halk sporlarının da önemi büyüktür. Filmde halk sporlarıyla ilgili olarak güreş sporu örnek verilmiştir. “Güreş; hayvan hareketlerinin taklidi ve tahlili sonucunda, iki kişinin bedeni ve zihni kuvvetini ortaya koyarak, hiç bir vasıtaya muhtaç olmadan yaptıkları mücadelenin adıdır. Türkler, ata sporu olarak değerlendirdikleri güreş sporunu, ne belirli bir formda, ne de kısıtlı bir sosyal normda şekillendirmişlerdir. Türkler için güreş sadece bir mücadele sporu değil, aynı zamanda bayramlarda, düğünlerde, dini ve milli törenlerde, festivallerde ve hatta ölen yiğitlerin peşi sıra mezarı başında sergilenecek kadar hayatın içine sığmış bir uğraştır” (Dervişoğlu, 2012: IV). Bu bakımdan güreş sporunun çizgi filmlerde yer alması ve tanıtılması önemlidir. Güreş sporunun 2010 yılında UNESCO'nun “Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine” kaydedilmesi ve bir dünya mirası olarak kabul edilmesi Türk tarihinde ve kültüründe güreş sporuna verilen önemi ortaya koymaktadır.

Filmde Galip Bey, uzak doğu sporlarını bilmesinin yanı sıra güreş sporu ile de ilgilenmektedir. Filmin sonunda Galip Bey, Tostos'a güreş sporunu öğretmeye çalışır. Bölümle ilgili diyaloglar Mıncır'ın ağzından şu şekilde anlatılmaktadır:

— Galip Bey bildiğiniz gibi bütün uzak doğu sporları hakkında bilgi sahibi. Gösterinin sonunda Türk güreşini öğretmek için denemeler yaptı. Ama Tostos'un elinin ayarı yok ki. Galip Bey Allah'tan saman yığınının üzerine düştü.

Çizgi filminde folklorik bir unsur olarak yer alan Türk güreş sporunun tanıtılması ve öğretilmesi kültürel değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önem taşımaktadır.

4.6. İnanç

Türk toplumundaki inançların ve ritüellerin çizgi filmler aracılığıyla çocuklara öğretilmesi önemli bir konudur. İnanç kavramı güncel Türkçe sözlüğünde “Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma ve inanma duygusu” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu noktadan hareketle inançla ilgili olarak toplumlarda bir takım ritüeller ve uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Ritüel kavramı, temel anlamıyla “Birey ya da gruplarla ilgili bazı değerlerin, uygun zamanlarda, sembolik olarak ve ardışık davranış biçimleri ile tekrarlanması olarak tanımlanmaktadır.” (Karaman, 2010: 227). Bu anlamda ritüeller toplumda bir sembol olarak anlam kazanan ve bütünleşmeyi sağlayan bir kimlik anlamına geldiği söylenebilir.

Filmin çözüm bölümünde suyla ilgili bir ritüele rastlanmaktadır. İnsanlık tarihinin pek çok döneminde su, sonsuzluk, canlılık, bereket, yeniden doğuş, verim, arınma ve kutsallık gibi özelliklerinden dolayı toplumların inanç ve kültür dünyasında yerini almıştır. “Kült” kelimesi de basit anlamıyla beraberinde belli bir ritüeli gerektiren inanış ve tapınış” demektir. Türkler suyu kuvvet, bereket ve koruyucu Tanrı olarak gördükleri için eski ve kutsal bir varlık olarak kabul etmişlerdir (Akman, 2002: 1-4). Filmde uzaylılarla beraber güzel vakit geçiren Türk ailesi, uzaylılar ile vedalaşacağı bölümde suyla ilgili bir ritüele rastlanmaktadır. Uzaylılar araçlarına binip gidecekleri sırada Galip Bey, elinde bir kova su ile koşarak gelir. Leyla Hanım, Galip Bey’e suyu ne yapacağını sorduğunda Galip Bey, aracın arkasından su dökmenin bir âdet olduğunu söyler. Bölümle ilgili diyaloglar şu şekildedir:

Lale Hanım:

— A Aa! Galip ne yapıyorsun?

Galip Bey:

— Âdettendir. Bizde giden tez dönsün diye arkasından su dökülür.

Filmde suyla ilgili bu inanışın temelinde yolculuğa çıkan kişilere yani uzaylılara iyi şans getirmesi, yolculuklarının kazasız bir şekilde sona ermesi ve herhangi bir tehlikeye karşı koruması dilekleri yatmaktadır. Aynı zamanda suyun hareket özelliği kastedilerek yapılan işin kolaylığı temenni edilmektedir. Dolayısıyla filmde yer verilen suyla ilgili bu inanç unsuru Türk kültürünün inanışları hakkında önemli bilgiler vermektedir.

4.7. Yaşlılara Yardım Etmek

Türk toplumunda yaşlılar, saygı duyulan ve sözüne kıymet verilen kişilerdir. Yaşlılar aynı zamanda milli manevi değerleri yaşatmaları ve geleneğin aktarıcısı görevini üstlenmeleri bakımından büyük önem taşımaktadırlar. Bu sebeple Türk kültüründe yaşlılara saygı göstermek ve sözlerine hürmet etmek önemli bir vazifedir. Filmde yaşlılara yardım etmek ve saygı göstermekle ilgili pek çok örnek bulunmaktadır.

Müge ve Mine’nin uzaylı dostlarını iki yaşlı köylü kılığına girmelerini istemesi tesadüfi bir durum değildir. Türk toplumunda yaşlılara gösterilen saygı ve sevgi bilindiğinden dolayı uzaylıların iki yaşlı köylü kılığıyla aile içine girmesi doğal olarak tanışmayı kolaylaştırmıştır. Uzaylı Kof, nene kılığına girerken Tostos da dede kılığına girer. Tostos, takma sakal ve bıyıkla beraber kafasına şapka takar ve uzunca bir palto giyer. Kof da nine kılığına girerken başını örter, gözlük takar, desenli bir entari giyer ve bastonla gezer. Bu kılık ve kıyafetler Türk toplumunda sıkça karşılaşılan dede ve nene profilini ortaya koymaktadır. Bu kıyafetlerle Galip Bey’in evine gelen Kof ve Tostos, Galip Bey’e ve Lale Hanım’a ormanda kaybolduklarını ve gidecekleri yerin ismini dahi hatırlayamadıklarını söylerler. Bunun üzerine Lale Hanım ve Galip Bey yaşlıları evine kadar bırakmak istediklerini söyleyerek onlara yardım etmek isterler.

Lale Hanım:

— Kimi aramıştınız?

Kof:

— Yolumuzu kaybettik kızım, köyümüze gideceğiz amaa.

Tostos:

— O dedi buradan gidelim ben dedim buradan gidelim sonra o da yaşlı ben de yaşlı yolumuzu kaybettik.

Lale Hanım:

— Biz size yardımcı oluruz, sizin köyünüz nerde hangi köy.

...

Galip Bey:

— Yarın buradan ayrılıyorz zaten, arabayla yarın köylerine bırakırız. Köylerini görünce hatırlarlar, bu sorun da çözülmüş olur. ... Madem bugün orman evinde son günümüz göl kenarında bir pikniğe, köfte partisine ne dersiniz, mangalı da yakarım.

Resim 4. Yaşlı kılığına giren uzaylılar (Youtube, 2021)

Galip Bey ve Lale Hanım yolunu kaybetmiş bu iki yaşlı insana saygı gösterirler ve içeri davet ederler. Daha sonra Galip Bey yeni tanıştığı bu insanları evinde misafir etmekle kalmaz eğlenmeleri için pikniğe dahi götürür. Yaşlılara hürmet etmekle ilgili bir bölüm de piknik esnasında gerçekleşir. Galip Bey, yaşlı misafirleri için mangal yakarken Lale Hanım ve kızları da sofrayı yiyeceklerle donatır ve misafirleri sofraya davet eder. Bu bakımdan filmin başından sonuna kadar iki yaşlı uzaylıya saygı gösterilmesi ve hürmet edilmesi Türk kültüründe yaşlılara verilen önemin ve değerinin bir göstergesidir.

5. Sonuç

Günümüzde çocuklara hitap eden çizgi filmlerinin sayısı giderek artmaktadır. Özellikle son yıllarda Türk yapımı çizgi filmlerinin sayısı artmakta ve daha kaliteli içerikler üretilmeye başlamaktadır. Bu filmler vasıtasıyla halkbilimi unsurlarının kullanılarak Türk kültürünün tanıtılması ve aktarılması önem taşımaktadır. Çünkü çizgi filmler, gerek yapısı gerekse içeriği itibarıyla çocuk kitlesi üzerinde etkili olmakta ve çocukların davranışlarını değiştirebilme gücüne sahip olmaktadır. Dolayısıyla küreselleşen yabancı çizgi filmler yerine yerli çizgi filmlerin üretilmesi, izlenmesi ve sindirilmesi önemli bir konu olmuştur. Bu bakımdan çizgi film sinemasının Türk kültürüne ait değerlerini geleceğe taşımasına ve halkbiliminin yaşatılmasına katkı sağlaması önem arz etmektedir. Halkbilimi unsurlarının sıklıkla kullanıldığı ve önemli bir amaca hizmet eden filmlerin başında 2016 yılında yayınlanan “Canım Kardeşim Benim - Uzaylılar mı Gelmiş?” filmi gelmektedir. Analizi yapılan bu çizgi filmde, Türk toplumunun yaşam tarzı ve kültürel değerleriyle ilgili pek çok örneğe rastlanmaktadır.

“Türk aile yapısı” başlığında babanın aile içindeki baskın rolü, annenin ev içerisindeki derleyici ve toplayıcı rolleri, çocukların anneye ve babaya yardımları; “Yemek kültürü ve sofrada adabı” bölümünde yemek yerken ağzının şapırdatılmaması, yemeğin yavaş yenilmesi gerektiği gibi kurallar ve yiyecek olarak lahmacun, mantı, çığ köfte, yaprak dolması, tandır, ayran gibi

Türk mutfağının önemli yöresel yiyecekleri ve içecekleri; “Halk müziği” ve “Halk oyunları” bölümlerinde bağlama, halay çekme, tavlâ ve güreş; “İnanç” bölümünde gidenin arkasından su dökme gibi su kültü ile alakalı bir ritüele; “Yaşlılara yardım etme” bölümünde ise Türk toplumunda yaşlılara gösterilen saygının önemi hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Sonuç olarak; “Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?” çizgi filmi, Türk kültürünü tanıtan, aktaran ve halkbilimi unsurları sayesinde çocuk izleyicisi üzerinde olumlu etkiler bırakan önemli bir çizgi filmidir.

Kaynakça

- Akman, E. (2009). Türk ve Dünya Kültüründeki Su Kültü Üzerine Düşünceler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-10.
- Atan, U. (1995). *Animasyonun Kültür Aktarımındaki Yeri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bali, A. (2017). Halk Oyunları Üzerine Halkbilimsel Bir Araştırma: Mersin İli Silifke İlçesi Örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, 33(33), 78-91.
- Bektaş, M. ve Barut, Y. (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Ömer Seyfettin’in Eleğimsağma Hikâyesinin İncelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (6), 116-126.
- Bingöl, C. (2018). Toplumsal Bellek, ‘Sürgün’ ve Belgesel Sinema. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(4), 51-57.
- Çakı, C. (2019). Hipodermik İğne Modeli Bağlamında Nazi Propagandasının Walt Disney Çizgi Filmlerinde Eleştirisi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 292-307.
- Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş? (2021). [Erişim: 15.03.2021, <https://boxofficeturkiye.com>]
- Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş? [Erişim: 15.03.2021, <http://www.beyazperde.com>]
- Canım Kardeşim Benim – Galip Bey’in mangal yaktığı bölüm, [Erişim: 15.03.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=ZO69wdJ10GI>]
- Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?, Galip Bey’in bağlama çaldığı bölüm, [Erişim: 15.03.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=ZO69wdJ10GI>]
- Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?, Aile üyelerinin uzaylılarla beraber halay çektiği bölüm [Erişim: 15.03.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=ZO69wdJ10GI>]
- Canım Kardeşim Benim – Uzaylılar mı Gelmiş?, Yaşlı kılığına giren uzaylılar [Erişim: 15.03.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=ZO69wdJ10GI>]
- Çekal, N. ve Doğan, E. (2021). Türk ve Dünya Mutfağlarında Kahvaltı Üzerine Bir Çalışma. *Humanities Sciences (NWSAHS)*, 16 (1), s. 71-88.
- Dağı, F. (2020). Türkistan Kam/Şamanlarından Anadolu Halay Başlarına. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4): 1027-1045.
- Dervişoğlu, M. (2012). *Kırkpınar Güreşleri'nin Halk Bilimsel Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eker, G. Ö. (2001). Yazılı Kaynaklarda Türk Ailesi. *Erdem Dergisi*, 13(37), 131-158.
- Ekici, M. (2016). *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Ekici, M. (2000). Halk, Halk Bilimi ve Halk Bilgisi Üzerine Bir Deneme, *Milli Folklor Dergisi*, (45), 2-8.
- Ekici, F. Y. (2015). Çizgi Filmlerin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Çok Boyutlu Bir Değerlendirme, *(TİDSAD) Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 70-84.
- Elias, N. (2014). *Uygarlık Süreci I*. (Çev. Ender Ateşman). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eşitti, Ş. (2016). Çizgi Filmlerde Küresel ve Yerel Kültürün İnşası: Cailou ve Pepee Örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 32(32), 125-144.
- Gömeç, S. (2018). Türklerde Aile. *Düşünce ve Tarih Dergisi*, 4(49), 4-15.
- Gülbeyaz, K. (2018). *Hareket Bilimi ve Kültürel Açısından Türk Halk Oyunlarının İncelenmesi (Türkiye Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hacıbektaşoğlu, E.S. (2014). *Kültürel Çalışmalar ve Çizgi Filmlerin Çocuk İzleyici Üzerindeki Etkileri Araştırmaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaman, K. (2010). Ritüellerin Toplumsal Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21, 227-236.
- Kara, H. ve Erdoğan, G. (2020). Tunceli’de Bağlama/Saz Yapımı ve Müzik Kültürü Üzerine Bir Alan Araştırması. Motif Akademi *Halkbilimi Dergisi*, 13(32), 1462-1479.
- Kınık, M. (2011). Bir İletişim Aracı Olarak Türk Halk Müziği ve Türküler, *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 136-150.
- Otyzbay, Z. (2019). Ayran Sözcüğünün Etimolojisi, Anlamı ve Türk Kültüründeki Yeri. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 123(242), 219-232.
- Öktem, F., Sayıl, M. ve Çelenk Özen, S. (2006). *Kodlayıcı Eğitim Kitapçığı*, Ankara: RTÜK Yayını.
- Örnek, S. V. (2016). *Türk Halkbilimi*, Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Sağır, A. (2012). Bir Yemek Sosyolojisi Denemesi Örneği Olarak Tokat Mutfağı. *Turkish Studies Dergisi*. 7(4), 2675-2695.
- Yılmazok, L. (2018). Ulusal Sinema: Ulus, Kültür, Kimlik ve Karakter Üzerinden Bir İnceleme. *Beykoz Akademi Dergisi*, 6(1), 136-151.